

HODNĚ Z TĚCH, PŘED KTERÉ JSEM KDYSI HÁZEL PERLY, SE PROMĚNILO V SVINĚ ...

ROZHOVOR S FILIPEM ŠTOJDLEM O VÍŘE, ZRANITELNOSTI A CESTĚ KE SVOBODĚ PRO SOCIETAS TERAPIA MARIANUM

Redakce: Otče Filipe, Richard Rohr mluví o potřebě obnovit víru „odspodu“, jako návrat k základu. Co to pro vás znamená?

Filip: To říkají všichni moudří lidé. Poprvé jsem to slyšel od Anselma Grüna, Maharishiho a pak od něj. Ale rozhodně jsem to nepochopil ani na pošesté. Zdá se, že to znamená to vzdát se představy víry jako pevnosti a místo toho ji přijmout jako, když jdete bosá v lese. Pokud věřím, pak rozhodně nemusím mít vše pod kontrolou. Můj vlastní život, včetně zkušenosti s bipolární poruchou a závislostí na alkoholu, mě učí, že víra začíná tam, kde končí iluze vlastní síly. Když se člověk zhroutí, víra se často ukáže jako duchovní chrám, jako tělo, kde je možné být pravdivý, a vskutku přijatý. Rohr správně říká, že církev má být hnutím, ne strojem – místem lidských příběhů, ne systému pravidel. Vzpomínám si, že když jsem byl v léčebně v Červeném Dvoře, přišlo za mnou mnoho přátel a blízkých. Přišel také můj nadřízený. Asi za tři týdny se ukázalo, že nejen lhal, ale také sděloval zpovědní tajemství tzv. “na setkání.” Tady jsem už opravdu ztratil víru v církev a musel hledat víru nikoliv rozumem, ale odevzdaností.

Redakce: Mluvíte často o spiritualitě pro zraněné. Jak souvisí zranitelnost s vírou?

Filip: Zranitelnost je klíčem, bez kterého se dveře k víře neotevřou. Mnoho let jsem své slabosti skrýval, bál jsem se je přiznat i sám sobě. Ale právě v terapii a v zápasech s nemocí jsem objevil, že růst přichází až po pádu. Z teologického hlediska je to paradox kříže – život povstává ze smrti, proměna z bolesti. Psychologie to potvrzuje: změna přichází až ve chvíli, kdy opustíme potřebu být dokonalí a dovolíme si být lidmi – zraněnými, ale opravdovými.

Redakce: Jak se dá víra žít v době, kdy tolik lidí opouští církev?

Filip: Popravdě se těm lidem nedivím. Vlastně jsem udělal totéž. Opustil jsem církev, kde se věří za peníze, moc a prestiž. Tím, že víru přestaneme vázat na instituce a začneme ji žít v každodenních vztazích, v autentičnosti a otevřenosti se dá nejen žít “víru”, ale především být člověkem. Rohr říká, že víra vzniká v mezeře – mezi tím, co je, a tím, co bychom si přáli. Myslím, že právě v této mezeře, v prostoru nejistoty, roste skutečná spiritualita. Nevnučujeme víru, nabízíme možnost – „můžeš“, ne „musíš“. To je cesta ke svobodě.

Redakce: Co je podle vás základ, na kterém se dá víra znovu postavit?

Filip: Lásky. Ale ne sentimentální kýčovitá, užvaněná, se zašitou vagínou nebo uřízlým penisem – láska jako tělo, které drží pohromadě skrze svá zlomení. Zkušenost závislosti mi ukázala, že teprve když ztratíme všechno, objevíme, že láska je tu stále. Rohr říká: „Zůstaň v lásce, a uvidíš lásku všude.“ To je podstata kontemplace – zůstat ve chvíli, i když je těžká a hnusná, a věřit, že právě zde se děje proměna.

Redakce: Jak může vaše společenství pomoci lidem, kteří hledají víru, ale nevěří institucím?

Filip: Tím, že se přestane tvářit jako instituce a začne být společenstvím hledajících a zraněných. Bůh se podle evangelia zjevuje v těle, v křehkosti, ve sdílené bolesti. Liturgie nemusí být rituál, může být tělesné setkání. Modlitba nemusí být únik, ale upřímný rozhovor s Bohem, někdy i mlčení. Víra není odpověď na všechny otázky – je to odvaha otázek klást.

Redakce: Co byste řekl těm, kdo se bojí změny?

Filip: Změna je bolestivá, ale je to bolest růstu, ne ztráty. Zkušenost závislosti a uzdravování mě naučila, že někdy musíme přijít o všechno staré, abychom mohli žít nové. Rohr říká, že „raději bychom byli zničeni, než abychom se změnili“ – a přesto je právě v tomto zhroucení ukryt zárodek nového života. Víra není siláctví, ale odvaha být upřímný k sobě i druhým. A právě v té upřímnosti začíná svoboda.

Redakce: Když už je řeč o svobodě, nedá mi to, a zeptám se Vás, zda je v církvi po roce 1989 cítit právě ona?

Filip: Tak cítit je tam ledacos. Narcismus, vlhkost spíš ve zdech než v klíně, ale svoboda příliš ne. Bohužel církve ovládli po roce 1989 příslušníci STB a novodobí podnikatelé a místní politici. Lidem s kreativní duší bylo vykázáno místo na okraji. Dnešní generace tuhle mentalitu podivně zpracovala a přijala. V církvi se dá spíš na vliv. Pamatuji si, že když mne „likvidovali“, tak využili především chvíli, kdy jsem byl v nemocnici a nemohl se bránit. To jim šlo dobře. A hodně z těch, před které jsem kdysi házel perly, se proměnilo v svině.

Redakce: Jak vaše zkušenost s bipolární poruchou ovlivnila vaše chápání víry?

Filip: Naučila mě, že život je cyklický, ne lineární. Víra není stabilní stav, ale proměnlivý proces, v němž se střídají propady i vzestupy. Teologicky platí, že právě tam, kde jsme slabí, může v nás působit něco většího.

Redakce: Jak byste propojil duchovní růst s terapeutickým procesem uzdravování?

Filip: Oba procesy stojí na ochotě vzdát se kontroly a přijmout realitu, jaká je. V terapii i v duchovním životě je důležitý „akt odevzdání“ – přestat bojovat, nechat věci plynout.

Psychoterapie učí přijímat své limity, teologie učí věřit, že limity nejsou překážkou. Když se tyto dvě cesty spojí, vzniká prostor obrácení.

Redakce: Co byste poradil lidem, kteří se potýkají se závislostí a zároveň hledají duchovní smysl?

Filip: Nejprve je třeba přestat předstírat, že vše zvládneme sami. Závislost izoluje, uzdravování spojuje. Duchovní cesta se může stát oporou, pokud je založená na upřímnosti a sdílení. Proto potřebujete to správné místo a nikoliv místo, kde se svěříte biskupovi a on to hledá někde na facebooku. Doporučil bych hledat společenství, kde je možné být zranitelný, nebát se otevřeně mluvit o svých zápasech a přijímat podporu i odpuštění – od druhých i od sebe. Rozhodně hledejte tam, kde po vás nechtějí “členství.”

Redakce: Jak lze v dnešní společnosti posilovat duševní zdraví?

Filip: Klíčem je laskavost – k sobě i k ostatním. V tom je mi vzorem především Dalajláma a Thich Nhat Hanh. Uzdravení začíná sebezpřijetím. Pečovat o duši znamená dovolit si zastavit, naslouchat tělu, nebát se ticha. Duchovní otevřenost neroste z počtu přátel na sociálních sítích, ale z ochoty být přítomný i bez titulů, obleků a všech těch cinkrlátek. Pravda a víra jsou cesty, které začínají přijetím toho, co je teď.